অসমৰ ছবছৰীয়া বিদেশী বিতাৰণ আন্দোলনৰ কিছু অভিজ্ঞতাৰ কথাৰে

নিৰুপমা বৰগোহাঞিও

আজিকালি বহুতে এনে কথা কোৱা-কুই কৰে বা লিখে যে আলফাৰ এই হিংসাশ্ৰয়ী বিপ্লৱৰ বীজ পোতা হৈছিল অসম আন্দোলনৰ সময়তে, কিন্তু কট্টৰপন্থী আন্দোলনকাৰীসকলে নিশ্চয় এই অভিযোগ অস্বীকাৰ কৰিব, কাৰণ তেওঁলোকে এই কথাটোকে দোহাৰি থাকিছিল যে বিদেশী বিতাৰণ আন্দোলনটো সম্পূৰ্ণভাৱে মহাত্মা গান্ধীৰ নীতিৰ ওপৰতে ভেটি কৰি আৰম্ভ কৰা হৈছিল, তাৰ পিছত যেতিয়া সেই আন্দোলন অহিংস, শান্তিপূৰ্ণ আৰু গণতান্ত্ৰিক বুলি প্ৰচাৰ কৰি নানা হিংসা, হত্যা, বংলাদেশী বুলি নিৰ্মম অত্যাচাৰ কৰা ঘটনাৰে হিংস্ৰ হৈ পৰিল, তেতিয়া কিন্তু নেতাসকলে সেইবোৰ দেখিও নেদেখা কুলী চৰাইৰ ভাও লৈ থাকিল, অসমৰ বাতৰি কাকতবোৰেও পক্ষপাতমূলক দৃষ্টিভংগীয়ে গ্ৰহণ কৰি থাকিল। পিছে কোনো অসত্য আৰু যুক্তিহীন কথাৰ ওপৰত ভেটি কৰি চলা আন্দোলন সফল হ'ব নোৱাৰে, অসম আন্দোলনৰো সেই দশা হ'ল, ই সফল হ'ব নোৱাৰিলে। আন্দোলনকাৰী নেতাসকলে বাংলাদেশী বহিষ্কাৰৰ শেষ সময় সীমা ১৯৫১ চন হ'ব লাগিব বুলি নিজৰ দাবীতে অটল হৈ থাকি আন্দোলন চলাই গ'ল, ১৯৭১ চনেই শেষ সীমা হ'ব লাগে বুলি চৰকাৰে কোৱা (আৰু আমি অসম আন্দোলনৰ নেতিবাচক দিশবোৰলৈ আঙুলিয়াই ১৯৭১ চনকে বহিষ্কাৰৰ শেষ সীমা হ'ব লাগে বুলি যুক্তিৰে বুজাবৰ চেষ্টা কৰি অহা সকলেও কোৱা) কথাত তেওঁলোক কোনোমতে সন্মত নহৈ ছয় বছৰ ঘাইকৈ এটা হিংসাশ্ৰয়ী আন্দোলন চলাই অসমৰ আকাশ-বতাহ উত্তাল কৰি ৰাখিলে, স্থবিৰ হৈ গ'ল অসমৰ জনজীৱন, নানা অজুহাতত বন্ধবোৰ পালন কৰি আজি অসমত সেই সংস্কৃতি কায়েম কৰি ডাঃ বিকাশ বৰুৱাৰ ভাষাত অসমক এখন 'বন্ধ প্ৰদেশ' কৰি তুলিলে, আন্দোলনৰ নামত ল'ৰা-ছোৱালীৰ একোটা শিক্ষা বছৰ নষ্ট হ'ল। ইফালে বিদেশীয়ে আমাৰ ভাষা-সংস্কৃতি তেওঁলোকৰ বাংলা ভাষা-সাংস্কৃতিৰ আধিপত্যৰে গ্ৰাস কৰিব বুলি ভয় খাই 'অপাঠ্য' আলোচনী আদি উলিয়াই অসমত যি নৱযুগৰ সূচনা কৰিলে, তাৰফলত আন্দোলনকাৰী সাহিত্যিকসকলৰ কলমৰপৰা এই অভূতপূৰ্ব আন্দোলনটোক লৈ কোনো উচ্চ মানসম্পন্ন গল্প-উপন্যাস, প্ৰবন্ধ-পাতি নোলাল, আনহাতে আন্দোলনৰ বিৰোধিতা কৰা লেখকসকলৰ কিতাপ নলাত পেলাই দিয়া হ'ল বা দাহ কৰা হ'ল, বৰ্জন কৰা হ'ল আৰু প্ৰকাশকসকলেও ভয়তে এওঁলোকৰ কিতাপ-পত্ৰ প্ৰকাশ নকৰা হ'ল। এক কথাত, অসমৰ ভাষা-সংস্কৃতিৰ বোৱতী সুঁতিৰ গতি বোলে বিদেশীয়ে নহয়, আমি অসমীয়াই তথা আন্দোলনকাৰীসকলেহে বন্ধ কৰি দিলোঁ। বিভিন্ন জাতি-গোষ্ঠীৰ পৰস্পৰৰ মাজত সন্দেহ আৰু অসূয়াৰ বীজো সংক্ৰামিত হ'ল এই আন্দোলনৰ ফলতে। উপেন ব্ৰহ্মাকে আদি কৰি বড়োৰ যি ছাত্ৰ নেতা আৰু তেওঁলোকৰ অনুগামীসকল আন্দোলনটোত চামিল হৈছিল, আন্দোলনৰ নেতা তথা প্ৰফুল্ল মহন্তইঁতে সৰ্বাত্মক নেতৃত্বৰ লোভত তেওঁলোকক এফলীয়া কৰি থ'লে যাৰ ফলশ্ৰুতিয়েই বড়োলেণ্ড দাবীৰ আন্দোলন বুলি ক'লে ভুল কোৱা নহ'ব।

আন্দোলনৰ নেতাসকলে 'জয় আই অসম' শ্লোগানেৰে আকাশ-বতাহ মুখৰিত কৰি তুলি অসমী আইৰ এক ধৰণৰ পৰাজয়ৰহে বাট কাটিলে। অসমৰ ৰাইজো তেওঁলোকৰ নেতৃত্বত যুক্তি-সত্য-তথ্য সকলো জলাঞ্জলি দি একেবাৰে আৱেগ-সৰ্বস্ব হৈ পৰিল, পিছে সাধাৰণ ৰাইজকে বা কি দোষ দিয়া যায়, অসমৰ বেছিভাগ বুদ্ধিজীৱী, সাহিত্যিক, শিক্ষক, অধ্যাপক আদি বিশিষ্ট লোকসকলেও এই ছাত্ৰ-নেতাসকলে পৰিচালনা কৰা আন্দোলনটোৰ ঘোৰ তথা অনুগামী সমৰ্থক হৈ পৰিল। আনহে নালাগে, সাহিত্য সভাও ইয়াৰ অংশীদাৰ হ'ল আৰু এক সঁজাতি দল লৈ বিদেশী বিতাৰণৰ দাবীত দিল্লীলৈ গৈ তদানীন্তন প্ৰধান মন্ত্ৰী ইন্দিৰা গান্ধীৰ ওচৰত আবেদন-পত্ৰ দাখিল কৰিছিল যিটো কথাত মোক তেতিয়া আমাৰ সন্মুখৰ ঘৰত থকা সাহিত্যাচাৰ্য অতুল চন্দ্ৰ হাজৰিকাই পৰম বিতৃষ্ণাৰে কৈছিল — 'সাহিত্য সভাই চুৱাও খালে কিন্তু পেটো নভৰিল।'

পিছে ছয় বছৰীয়া আন্দোলনটোৰ ১৯৮৫ চনত কেনেকৈ সমাপ্তি ঘটিল? তেতিয়া প্ৰধান মন্ত্ৰী হোৱা ৰাজীৱ গান্ধীৰ লগত চুক্তি কৰি ১৯৭১ চনকে বিদেশী বহিষ্কাৰৰ সময় সীমা তেওঁলোকে প্ৰথমতে মানি নলৈ ছয় বছৰীয়া ৰক্তাক্ষয়ী আন্দোলনটো চলাই থাকি, সেই ছয় বছৰে ৰাজ্যখনলৈ ঘোৰ অমানিশা নমাই আনিলে, তাৰ পিছতহে নিজৰ স্থিতি সলনি কৰি আন্দোলনৰ নেতাসকলে শেষত চৰকাৰৰ স্থিতিকে মানি ল'লে! ধন-জন-শিক্ষা-সংস্কৃতি-সাহিত্য-সম্প্ৰীতি সকলোৰে কি যে বিৰাট অপচয়! পিছে বহুতে এই যুক্তিও আগবঢ়ায় যে অন্ততঃ এই চুক্তিৰ ফলত আমি এতিয়াও বহুত কিবা-কিবি পাবলৈ বাকী থাকিলেও (প্ৰধানকৈতো ১৯৭১ চনৰ পিছত অহা প্ৰায় কোনো বিদেশীৰ ফলপ্ৰসু চিনাক্তকৰণ বা বহিষ্কৰণ নোহোৱা কথাটো) বহুতো পাইছোঁও। অন্ততঃ এই নোহোৱা-নোপোজা আন্দোলনটোৱে প্ৰফুল্ল মহন্তক তেওঁৰ সহকৰ্মী ভৃগু ফুকন, অতুল বৰা — যি অতুল বৰাই 'অহা কুৰি বছৰলৈ আমি মানৱতা বাদ দিব লাগিব' বুলি কোৱা অমানৱীয় ঘোষণাটো অধুনালুপ্ত 'প্ৰতীতি' নামৰ আলোচনীখনৰ বেটুপাততো শোভা কৰিছিল — চন্দ্ৰমোহন পাটোৱাৰী, বৃন্দাবন গোস্বামী, দীগেন বৰাক লৈ দহ বছৰ অসমৰ ৰাজপাট খাই ধন-সোণ লোটাৰ সুযোগ আনি দিছিল। নেতাসকলৰ এই লাভেই আমাৰো লাভ নহয়নে? অৱশ্যে এইসকলৰ মাজত কেইজনমান দুৰ্নীতিপৰায়ণ যে নাছিল তাকো স্বীকাৰ কৰা Devil must be given his due পিছে এতিয়া স্থূল ৰসিকতা বাদ। পুনৰ আগৰ আচল প্ৰাপ্তিৰ কথালৈ আহি কওঁ — শংকৰদেৱ কলাক্ষেত্ৰ, আই আই টি, কেন্দ্ৰীয় বিশ্ববিদ্যালয় আদি পালোঁ। তথাপি মই ক'ম — ইমান মূল্যৰ বিনিময়ত ই অতি কম পাওনা, বহুতো ছহিদৰ তেজৰ মূল্য মাত্ৰ এইখিনিয়েনে? আৰু এই পাওনা হ'ল — by product, এই by product পাবলৈকে এই বিৰাট আন্দোলনটো কৰা হ'লনে? নেতা কেইজনমানক ৰাজপাট খুৱাবলৈকে অসম আন্দোলনত ছহিদ হোৱা সকলো (ভুল পথেৰে গ'লেও) নিজৰ জীৱন আহুতি দিলেনে? সেয়ে মোৰ ছহিদৰ কথাত আলবেয়াৰ 'The Fall' নামৰ উপন্যাসখনৰ এই বাক্যটোকে মনত পৰি যায় — 'Martyrs are either ridiculed or made use of' —।

এতিয়া আন্দোলনটোত মোৰ অভিজ্ঞতাৰ কথালৈ আহোঁ। সেই সময়ত মই 'সাপ্তাহিক নীলাচল'ৰ সহকাৰী সম্পাদিকা আছিলোঁ আৰু উত্তৰ কামৰূপত এই আন্দোলনৰ ফলত নানা মাৰ-কাট হোৱাত সেই অঞ্চলটো মিলিটাৰীৰ অধীনলৈ অনা হৈছিল আৰু নলবাৰীত আবেলি চাৰি বজাৰপৰা সান্ধ্য আইন জাৰি কৰা হৈছিল। সেই সময়ত বাতৰি কাকতত খবৰ প্ৰচাৰিত হ'ল যে অঞ্চলটোৰ খাখৰিশাল, কুমাৰীকাটা আদিত মিলিটাৰীয়ে কেইজনীমান মহিলাকে ধৰ্ষণ কৰিছে। আমাৰ মহিলাকে ধৰি বিভিন্ন অনুষ্ঠানে সেই ঘটনাৰ বুজ ল'বলৈ তালৈ ঢাপলি মেলাত ময়ো 'মহিলা সংঘ' নামৰ এটা অনুষ্ঠানৰ নেত্ৰী হেনা বৰাৰ লগত ১৯৮০ চনৰ ১৬ জানুৱাৰিৰ দিনা তালৈ গৈছিলোঁ, পিছে কেঁচু খান্দিবলৈ যাওঁতে যেন সাপহে ওলাইছিল, আমাৰ বাতৰি কাকতবোৰে অসমীয়া খিলঞ্জীয়া মানুহ বাংলাদেশীৰ হাতত নিগৃহীত হৈ নিজৰ ঘৰৰপৰাই বহিষ্কৃত হোৱা বুলি যিবোৰ খবৰ ওলাই আছিল আমি তাত সম্পূৰ্ণ বিপৰীত চিত্ৰহে দেখা পালোঁ। (এই পক্ষপাত, এই সত্যৰ বিকৃতিকৰণ আজিও আমাৰ বাতৰি কাককবোৰে কম-বেছি পৰিমাণে চলাই আছে, গতিকে সেই ১৯৮০ চনৰ ১৬-১৭ জানুৱাৰিত মোৰ বাতৰি কাকতবোৰৰ প্ৰতি যি আস্থা লুপ্ত হৈছিল সি আজিও প্ৰায় একেই আছে।)

যিহওক, মই ঘটনাক্ৰমে তাত কেবাটাও আশ্ৰয় শিবিৰলৈ যোৱাৰ সুযোগ পাই ছিলোঁ, য'ত আছিল পূব-পাকিস্তানৰপৰা অহা, দেশ বিভাজনৰ সময়ত, কোন-কাহানিবাই অহা হিন্দু আৰু মুচলমান মানুহ, যাৰ স্কুলীয়া শিক্ষা চলিছিল অসমীয়াৰ যোগেদি। কিন্তু অসমীয়া আন্দোনকাৰীসকলে, ৰাইজে সেই সকলক বাংলাদেশী বুলি অত্যাচাৰ কৰি গৃহহীন কৰিছিল। তাতেই এটা ৰাস্তাৰ এঠাইত লগ পাইছিলোঁ জুনিয়ৰ ডাক্তৰ ছাত্ৰ-সন্থাৰ ডাক্তৰ কেইজনমানক তেওঁলোকে বাংলাদেশী বুলি এই শিবিৰবোৰৰ আহত লোকসকলক চিকিৎসা কৰাৰ গৰজ পৰা নাই বুলি মোক উষ্মাৰে কোৱাত ময়ো তেওঁলোকক জাতি-ধৰ্ম-বৰ্ণ-ভাষা-নিৰ্বিশেষে সকলোকে চিকিৎসা সেৱা আগবঢ়োৱাটো ডাক্তৰৰ ধৰ্ম বুলি একে উষ্মাৰে কৈছিলোঁ আৰু তাৰ্বাবেই জন্মলগ্নৰেপৰা চাকৰি কৰা সাপ্তাহিক নীলাচলৰপৰা মোক বহিষ্কৃত কৰিছিল, কাৰণ মই বোলে ডাক্তৰসকলক কাকতখনৰ নীতি-বিৰুদ্ধ কথা কৈছিলোঁ! কাকতখনে অন্ততঃ বাংলাদেশীক বহিষ্কাৰ কৰিব নোৱাৰিলেও মোক বহিষ্কাৰ কৰি অন্ততঃ এগৰাকী 'বাংলাদেশী দৰদী'কতো বহিষ্কাৰ কৰিছিল। যথা লাভ!

আজি এই লেখাটোত মই সেই সময়ত উত্তৰ কামৰূপত দেখা ঘটনাৱলী লিপিবদ্ধ কৰিব খুজিছোঁ, কিন্তু মোৰ কাম লাঘব হ'বলৈ তেতিয়া ড° হীৰেন গোহাঁয়ে সম্পাদনা কৰা 'কলাখাৰ' নামৰ সাপ্তাহিকত মোৰ সেই অভিজ্ঞতাৰে লেখা

OKDISCD

‘নিজৰ কাণক বিশ্বাস নহয়’ নামৰ প্ৰবন্ধটোকে উদ্ধৃত কৰিব খুজিছোঁ। বহুতে হয়তো ক’ব — অতীত খুচৰি কি লাভ হ’ব — ‘অতীত মৰিল গ’ল, তাৰ কথা অন্ত হ’ল, মনৰ মাজৰপৰাই তাক কৰা বিসৰ্জন।’ পিছে জ্ঞানী মানুহে অতীতৰ ভুলৰপৰাইতো শিক্ষা লাভ কৰে, আমি অজ্ঞানী মানুহেও তেনে শিক্ষা লাভ কৰাৰ চেষ্টা কৰিব লাগে। অন্ততঃ এতিয়াও যুক্তি-সত্য নহয়, আৱেগকে প্ৰাধান্য দি অসমৰ সৰ্বাঙ্গীণ উন্নতি ব্যাহত কৰা, অতীতৰ ইতিহাসৰপৰা শিক্ষা ল’ব নোখোজা অসমীয়া মানুহক মই এইটো সত্যকে উপলব্ধি কৰিবলৈ অনুৰোধ কৰোঁ যে সঁচায়ে — ‘At last we have found the enemy, and it is us’ আমাক মায়ে সৰুতে যেন এইষাৰ কথাকে এনেদৰে কৈছিল — ‘আপোনাৰ শত্ৰু আপুনি’, নিজৰ অসাৱধানবশতঃ ক’ৰবাত উজুতি খালে বা তেনেধৰণৰ সৰু-সুৰা ভুললৈ আঙুলিয়াই দি কোৱা মাৰ কথাষাৰ সঁচায়ে জ্ঞানগৰ্ভই।

সি যি কি নহওক, এতিয়া পাঠকে মোৰ উদ্ধৃত প্ৰবন্ধটো পঢ়ক —

নিজৰ কাণক বিশ্বাস নহয়

‘উত্তৰ কামৰূপ অঞ্চলত হোৱা অশান্তিয়ে মন অস্থিৰ কৰি ৰাখিছিল আৰু শেষত তাত হোৱা নাৰী নিৰ্যাতনৰ বাতৰিয়ে একেবাৰে উতলা কৰি পেলালে। উত্তৰ কামৰূপৰ নলবাৰী অঞ্চলত আছিল মোৰ পিতৃগৃহ আৰু মাতৃগৃহ, গতিকে সেই অঞ্চলৰ লগত মোৰ এক সুকীয়া নাড়ীৰ টান আছে। মোৰ জন্ম যদিও গুৱাহাটী চহৰত আৰু এই চহৰতে প্ৰতিপালিত হৈছোঁ, তথাপি মা-পিতাৰ লগত মই বহুবাৰ তেওঁলোকৰ জন্মস্থানবোৰলৈ গৈছোঁ আৰু মোৰ প্ৰথম উপন্যাস ‘সেই নদী নিৰবধি’ আৰু শেহতীয়া উপন্যাস ‘ইপাৰৰ ঘৰ সিপাৰৰ ঘৰ’ত নলবাৰী অঞ্চলৰ ছবি আঁকিবলৈ যত্ন কৰিছোঁ। নলবাৰীৰ টিহু অঞ্চলতো মোৰ ঘনিষ্ঠতা হৈছে। মই কলিকতাৰপৰা পাছ কৰি আহি ত্ৰৈলোক্যনাথ গোস্বামী অধ্যক্ষ হৈ থকা নলবাৰী কলেজত ইংৰাজীৰ অধ্যাপিকা হৈ চাকৰি জীৱনৰ পাতনি মেলিছোঁ, নলবাৰীৰ পাগলাদিয়া নৈৰ পাৰৰ পিতৃভূমি গাঁৱত থাকিয়ে মোৰ বিয়া পাতিছিলোঁ; এম এ দি উঠি টিহুত চাকৰি কৰি থকা ভিনদেউৰ ঘৰত বহুত দিন থাকি সেই সৰু চহৰৰ পটভূমিত দুটা গল্পও লিখিছিলোঁ — যি দুটা গল্প তেতিয়া ‘ৰামধেনু’ত প্ৰকাশ হৈছিল।

গতিকে মোৰ নিজৰ ঠাই উত্তৰ-কামৰূপৰ বিভিন্ন ভয়াবহ বাতৰি কাকতবোৰত পঢ়ি পঢ়ি স্থিৰ কৰিলোঁ যে তালৈ গৈ নিজ চকুৰে চাই সাম্ভাব্য খা-খবৰ সংগ্ৰহ কৰি অনাৰ পিছত কৰণীয় কৰ্তব্য স্থিৰ কৰিম। মোৰ এই উদ্দেশ্য ফলৱতী কৰাত সহায় কৰিলে অসম মহিলা সংঘৰ শ্ৰীমতী হেনা বৰা আৰু প্ৰীতি বৰুৱাই। নাৰী নিৰ্যাতনৰ বাতৰি পাই সংঘৰ তৰফৰপৰা উপদ্ৰুত অঞ্চললৈ যোৱাৰ মনস্থ কৰি তেওঁলোকে মোকো লগ ধৰাত মই বিচাৰি ফুৰা সুযোগ হাততে পালোঁ আৰু তাৰ পিছত আমি গুৱাহাটীৰ ডি চি কৰ্টৰপৰা কাৰ্ফিউ পাছ (প্ৰয়োজনমতে ব্যৱহাৰ কৰিবলৈ) সংগ্ৰহ কৰি ১৬ জানুৱাৰিৰ দিনা পুৱা নলবাৰীৰ বাছত উঠিলোঁ। অৱশ্যে অসুস্থতাৰ বাবে প্ৰীতি বৰুৱা যাব নোৱাৰিলে।

নলবাৰী পাই আমি যাৰ ঘৰত থাকিলোঁ তেওঁলোকে ক’লে যে সিদিনা নলবাৰী চহৰত থকা শৰণাৰ্থী শিবিৰ দুটা চাই লৈ উপদ্ৰুত অঞ্চললৈ যাত্ৰা কৰিলে বেছি ভাল হয়। এই শিবিৰ দুটা আছে ছোৱালী হাইস্কুল আৰু গৰ্ডন হাইস্কুলত। আমি থকা গৃহস্থ ঘৰৰ ওচৰৰে হাইস্কুল দুটালৈ খোজকাঢ়িয়ে আগবাঢ়িলোঁ আৰু শিবিৰৰ ওচৰ পোৱাৰ লগে লগে আমাৰ নাকত আহি লাগিল পায়খানাৰ গোন্ধ — কাৰণ অনুমান কৰিব নোৱাৰি আমি শিবিৰত প্ৰৱেশ কৰিলোঁ আৰু প্ৰথম ধাক্কা খালোঁ তাতেই। শৰণাৰ্থীসকল দেখোন অসমীয়া নহয়, অ’ নহয় মই ভুল ক’লোঁ, এওঁলোক অসমীয়াই, পিছে এসময়ত বংগদেশৰপৰা ভাগি আহি (১৯৪৭-৪৮ চনত দেশ বিভাজনৰ সময়ত অহা) অসমৰ মাটিত থিতাপি লৈ অসমীয়া ভাষা-সংস্কৃতি গ্ৰহণ কৰি অসমীয়া হৈ পৰা এসময়ৰ বঙালী লোক এওঁলোক, লোক পিয়লৰ সময়ত নিজকে অসমীয়া ভাষী বুলি পৰিচয় দি আহিছে।

তাৰ পিছত চাৰিওপিনে কিল্‌বিলাই থকা সেই দুৰ্গত লোকসকলৰ লগত কথা পাতিবলৈ ধৰিলোঁ, প্ৰশ্ন সুধিবলৈ ধৰিলোঁ। বিস্ময়ৰ পিছত বিস্ময়, আতংকৰ পিছত আতংক। এওঁলোকৰ ঘৰ-দুৱাৰ হেনো জ্বলাই দিয়া হৈছে, এওঁলোকক হেনো লুট-পাট কৰা হৈছে — কিন্তু এয়াতো সাধাৰণ কথা — এওঁলোকক হেনো হত্যাও কৰা হৈছে। অপৰাধ? অপৰাধ এওঁলোক বঙালী মানুহ, যদিও এতিয়া অসমীয়া, যদিও এতিয়া অসমীয়া মাধ্যমত এওঁলোকে শিক্ষা-দীক্ষা লৈছে, অসমীয়া গীত-মাত গাই, যাত্ৰা-থিয়েটাৰ কৰি অসমীয়া সংস্কৃতি গ্ৰহণ কৰিছে। এতিয়া সেই মানুহবোৰে গৃহহীন হৈ, সৰ্বস্বান্ত হৈ চৰকাৰী আশ্ৰয় শিবিৰবোৰত শৰণাৰ্থী হৈছে, কাৰণ তেওঁলোকৰ আশ্ৰয়ৰ আৰু কোনো স্থল নাই — এসময়ত ছিন্নমূল হৈ পলাই অহা, বংগদেশলৈ উভতি যোৱাৰ আৰু কোনো পথ নাই, তাত গৈ আশ্ৰয় ল’বলৈ কোনো স্থল নাই — একমাত্ৰ সিপুৰীৰ বাহিৰে, য’ত আশ্ৰয় পাইছে অসত্যৰ বলি হোৱা তেওঁলোকৰ বহুতো আত্মীয়-পৰিজন।

মোৰ মূৰটো ঘূৰি যোৱা যেন লাগিল — মইতো গুৱাহাটীৰপৰা নলবাৰীলৈ আহোঁতে কল্পনাও কৰি অহা নাছিলোঁ যে এনে এটা দৃশ্য দেখিম — মইতো আমাৰ বাতৰি কাকতবোৰৰ পাতত পঢ়ি অহা নাছিলোঁ যে নলবাৰী চহৰৰ বুকুতে দুটা আশ্ৰয় শিবিৰ আছে য’ৰ ভগনীয়াসকল হ’ল অসমীয়া হৈ পৰা একালৰ বঙালী লোক। মইতো ভবা নাছিলোঁ যে কেঁচু খান্দিবলৈ যাওঁতে অভাৱনীয়ভাৱে সাপ ওলাই পৰিব!

ইয়াৰ পিছত বিস্তাৰিত খবৰ সংগ্ৰহ কৰাত লাগিলোঁ আৰু নোট বুক উলিয়াই তথ্য-পাতি লিখি ল’লোঁ। দুয়োখন আশ্ৰয় শিবিৰত সেই সময়ত থকা মুঠ লোকৰ সংখ্যা প্ৰায় ৩,৫০০ মান; এওঁলোক হ’ল ক্ষুদিয়া, খাটখটৰা, ক্ষুদ্ৰ কটলা, বৰকুছি, কাছিমপুৰ, বৰআগ্ৰা, সৰিয়হতলি বাউসীপাৰা কলাকুছি, পোলাকাটা, গেলপেঝাৰ, মেহেনা আদি ঠাইৰ লোক। এওঁলোৰ মাজৰ নিহত ৰমা বৈশ্যৰ (এজন বিশিষ্ট ৰাজনীতিজ্ঞই মোক জনালে যে আচলতে এওঁলোক বিশ্বাসহে, অসমীয়া হৈ বৈশ্য লেখা হৈছে) ভায়েক শ্যামা বৈশ্যই মোক অলপ কামৰূপীয়া সুৰৰ অসমীয়াৰে জনালে — তেওঁৰ চকুৰ আগতে ককায়েকক কেনেকৈ কাটি আধামৰা অৱস্থাত জুইত পেলাই দিলে। কোটলা বৰকুছিৰ এই গাঁওখন ৫ জানুৱাৰিৰ দিনা আবেলি চাৰি বজাৰ পিছত আক্ৰমণকাৰীৰ দল আহি জুই লগাই কটা-মৰা কৰি পাঁচজনক হত্যা কৰিলে — বাকীবোৰে য’তে যেনেকৈ পাই পলাই সাৰিল। নলবাৰীৰৰ ৩ মাইল দূৰৰ গাঁও ক্ষুদিয়াৰ অমূল্য পণ্ডিতকো কাটি পেলোৱা হ’ল। এওঁৰ ছটা ল’ৰা-ছোৱালীৰে সৈতে বিধৱা পত্নীক লগ পালোঁ। এই অমূল্য পণ্ডিতৰ পিতৃ স্বৰ্গীয় মহেশ পণ্ডিতে পূৰ্ববংগৰ সাম্প্ৰদায়িক সংঘৰ্ষত প্ৰাণ দিয়া পৰিয়ালৰ একমাত্ৰ জীৱিত অকণমানি পুত্ৰ অমূল্যক হাতত ধৰি পলাই আহি ইয়াতে আশ্ৰয় লৈছিল। আজি অসমী আয়ে সেই পুতেককো আশ্ৰয় নিদি বলি দিলে। কোলাত কেঁচুৱা লৈ থকা আৰতি বৈশ্যৰ পিঠি আৰু মুখৰ কটা দাগ শুকাই আহিছে, মুখত বোবা চাৱনি। তেওঁৰ স্বামীক হত্যা কৰা হৈছে — ভাবিলোঁ — তেওঁ মানুহৰ মানৱতাৰ ওপৰত বিশ্বাস হেৰুৱাই শূন্য ভৱিষ্যতৰ প্ৰতিয়ে সেই বোবা চাৱনি নিবদ্ধ কৰি কোলাত কেঁচুৱা লৈ ৰৈ আছে।

আশ্ৰয় শিবিৰ দুটাৰ বৰ্ণনা আৰু নিদিওঁ। মই তাৰ ডেকা ল’ৰাবোৰক অভিযোগ কৰাৰ দৰে কৰিলোঁ — তোমালোকে বোধহয় বিদেশী নাগৰিক বহিষ্কাৰৰ সভা-সমিতিলৈ নোযোৱা, শোভাযাত্ৰালৈ নোযোৱা, চান্দা নিদিয়া। সেইহঁতে বিষণ্ণ হাঁহিৰে ক’লে — সকলো কৰিছিলোঁ বাইদেউ কিন্তু শেষত আমি ভয় খাই নোযোৱা হ’লোঁ — কাৰণ শোভাযাত্ৰাৰ মাজত আনকি মৰা-কটাৰ ভয় দেখুওৱা হ’ল। মই সুধিছিলোঁ — এই আক্ৰমণকাৰীবোৰকতো তোমালোকে নচিনা? আকৌ বিষণ্ণ হাঁহি — কিয় নিচিনিম বাইদেউ, আমাৰ মাজৰে মানুহ তেওঁলোক। মই এইবাৰ শিয়ৰি উঠিছিলোঁ আৰু তেওঁলোকৰ বিষণ্ণ হাঁহিৰ গভীৰ তলিৰ আচল হতাশাগ্ৰস্ত ভাবটো অনুভৱ কৰিব পাৰিছিলোঁ। এওঁলোকবোৰৰ বোবা চাৱনিবোৰৰ অৰ্থ যেন এইঃ পুৰুষানুক্ৰমে আমি অসমত অসমীয়া মাধ্যমৰ শিক্ষা গ্ৰহণ কৰিও যেতিয়া অসমীয়া হ’ব নোৱাৰিলোঁ আৰু পাশৱিক অত্যাচাৰৰ বলি হ’লোঁ — আমাৰ আৰু ভৱিষ্যৎ ক’ত? পুনৰ যে আমাৰ ওপৰত আক্ৰমণ নহ’ব তাৰেই বা নিশ্চয়তা কি? কিন্তু আমি যাওঁ ক’লৈ? অৱশেষত কাৰ্ফিউৰ সময় হ’ল, আমি শিবিৰ এৰি গুচি আহিলোঁ।

পিছদিনা পুৱা আমি এখন টেক্সি ভাড়া কৰি ৰাওনা হ’লোঁ জলখানা শিবিৰ অভিমুখে — য’ত অসমীয়া মানুহে আশ্ৰয় লৈছে বুলি গম পালোঁ। লগত কেমেৰা লৈ ওলাল নলবাৰীৰ এজন ডেকা।

ইয়াৰ আগতে আমি পুলিচ বিষয়া, মেজিষ্ট্ৰেট আদিক লগ ধৰাত তেওঁলোকে আমাক বাধাহীনভাৱে ঘূৰি ফুৰাৰ অনুমতি দিছিল।

জলখানালৈ যোৱাৰ বাটৰপৰা উপদ্ৰুত অঞ্চলবোৰো আমি চাই গ’লোঁ আৰু ফটো ল’লোঁ। প্ৰথমতে ক্ষুদিয়া — তাৰ গোটেইবোৰ অসমীয়া হোৱা বঙালী লোকৰ ঘৰ জ্বলাই দিয়া হৈছে, মাজে মাজে অক্ষত হৈ আছে অসমীয়াৰ ঘৰবোৰ। অসমীয়াৰ ঘৰবোৰত মানুহ-দুনুহ দেখা নাপালোঁ — এওঁলোক পলাই গৈছে; বোধহয় চি আৰ পি বা মিলিটাৰীৰ ভয়ত। ‘দুষ্কৃতিকাৰী’ৰ ভয়ত যে নহয় তাৰ প্ৰমাণ নজ্বলা ঘৰবোৰেই, কাৰণ এই ‘দুষ্কৃতিকাৰী’য়ে বাছি বাছি অসমীয়া ভাষী বঙালীৰ ঘৰহে জ্বলাইছে। ইয়াৰ পিছত আকৌ পুৰি ছাই হৈ যোৱা ঘৰ পালোঁ ধমধমাত। ইয়াতো কেৱল অসমীয়া হোৱা বঙালীৰ ঘৰবোৰহে পোৰা হৈছে। তাৰে ভিতৰত পুৰি শেষ নোহোৱা ঘৰবোৰত কিছু মানুহ দেখি আমি গাড়ীৰপৰা নামি তেওঁলোকৰ লগত কথা-বতৰা হ’লোঁ। একে কাহিনীৰে পুনৰাবৃত্তি ইয়াতো, ৫ জানুৱাৰি তাৰিখে পুৱা দহ বজামানত দুষ্কৃতিকাৰীৰ দল আহি সেই গাঁৱৰ বাটৰ এফালে ১৩ ঘৰ, এফালে ৬ ঘৰ বঙালী মানুহৰ ঘৰত জুই লগাই মাৰ-পিট কৰিলে। নলবাৰী কলেজত দ্বিতীয় বাৰ্ষিকত অসমীয়া মাধ্যমত পঢ়া সুভাষ পণ্ডিত নামৰ ল’ৰাজনে ঘটনাটো বৰ্ণাই ক’লে তেওঁলোকৰ সেই গাঁৱৰ মানুহ ১৯৪৮ চনতে বংগদেশৰপৰা আহি তাত থিতাপি লৈছিল। ইমানদিন তেওঁলোক আশ্ৰয় শিবিৰত থাকি এতিয়া উভতি আহি অলপ সম্পত্তি বাকী থকা ঘৰত আছে যদিও প্ৰাণৰ শংকাত আছে।

ধমধমা এৰি থৈ আকৌ জলখানা অভিমুখে যাত্ৰা কৰিলোঁ আৰু দুপৰীয়া প্ৰায় ডেৰ বজাত টিহুৰপৰা তিনি কিলোমিটাৰ নিলগত থকা জলখানা শিবিৰ পালোঁ।

উত্তৰ কামৰূপ অঞ্চলত মিলিটাৰীয়ে আমাৰ নাৰীসকলৰ ওপৰত কৰা নিৰ্যাতনৰ বাতৰি পাই নলবাৰীলৈ উতলা হৈ গৈছিলোঁ; কিন্তু তেতিয়া জনা নাছিলোঁ যে আমাৰ অজ্ঞাতে তাৰো আগতে তাত আৰু এক প্ৰস্থ নাৰী নিৰ্যাতন পৰ্ব সমাধা হৈ গৈছিল; আমি নলবাৰীত থকা শৰণাৰ্থী শিবিৰত অজস্ৰ ন-অসমীয়া হিন্দু আৰু মুচলমান নাৰীক লগ পালোঁ যাৰ ক্ষেত্ৰত ‘সুখেৰ লাগিয়া বাঁধিনু এঘৰ, অনলে জ্বলিয়া গেলো’ — চণ্ডীদাসৰ এই কবিতাফাকি আক্ষৰিক অৰ্থতে সঁচা হৈ গ’ল, যাৰ বহুতে নিষ্ঠুৰ অস্ত্ৰৰ আঘাতত, জুইত জাপি দিয়াৰ ফলত, হেঁপাহৰ ঘৰ-সংসাৰ, স্বামী-পুত্ৰ-পৰিজন এৰি এই পৃথিৱীৰপৰা চিৰ বিদায় মাগিলে, যাৰ বহুত বিধৱা হ’ল, পুত্ৰ-কন্যাহাৰা হ’ল, যাৰ বহুতৰ গাত পুৰুষৰ নিষ্ঠু চোকা অস্ত্ৰৰ আঘাত বিদ্যমান হৈ ৰ’ল আৰু ধৰ্ষিতা হ’ল বা কিমান! নাৰী দশক চলি থাকোঁতেই, শিশু-বৰ্ষ অতিক্ৰম কৰোঁ-নকৰোঁতেই আমাৰ ৰাজ্যৰ অজস্ৰ নাৰী আৰু শিশুৰ নিধন যজ্ঞ সম্পন্ন হৈ গ’ল।

গধুৰ মন লৈ আমি পিছদিনা যেতিয়া বিধ্বস্ত অঞ্চলবোৰৰ মাজেৰে জলখানা আশ্ৰয় শিবিৰ, বেলশৰ আদি ঠাইলৈ আমাৰ যাত্ৰা আৰম্ভ কৰিছিলোঁ, তেতিয়া বাটৰ দাঁতিৰ ছাইত পৰিণত হোৱা এসময়ৰ একোখন ঘৰৰ ধ্বংস ৰূপলৈ চাই গভীৰ বিষাদেৰে ভাবি গৈছিলোঁ — এই ছাইবোৰপৰা পুনৰ কেতিয়া ফিনিক্স পখীৰ জন্ম হ’ব? কেতিয়া আকৌ তেনে নতুন ঘৰবোৰৰ নিৰ্মাণ হ’ব — য’লৈ পুনৰ সেই আশ্ৰয় শিবিৰৰ মানুহবোৰ ঘূৰি আহি ন-

জীৱনৰ পাতনি মেলিব, সেই ন-জীৱনলৈ আমি সকলো অসমীয়াৰ এক আশা আৰু প্ৰতিশ্ৰুতিৰ অংগীকাৰ বহন কৰি আনিম যে অসমকে নিজৰ বুলি গ্ৰহণ কৰা এই মানুহবোৰ অসমী আইৰ নিজৰে সন্তান? কিন্তু এই কাম আমি কৰিবই লাগিব, এই গৃহচ্যুত, বিভীষিকাগ্ৰস্ত মানুহবোৰৰ অসমৰ মাটিৰ বাহিৰে আৰু আশ্ৰয়ৰ স্থল নাই, ভাৰতৰ ভিতৰতে আতিথ্যপৰায়ণ সুখ্যাতি অৰ্জা অসমীয়াই বহুত বছৰৰ আগতে আহি অসমৰ ভাষা-সংস্কৃতি গ্ৰহণ কৰি অসমৰ মাটিতে লীন যোৱা আশ্ৰয়প্ৰাৰ্থীক পুনৰ কেতিয়াও বিতাৰিত কৰিব নোৱাৰে।

'জলখানা'ৰ বে-চৰকাৰী আশ্ৰয় শিবিৰটো টিহুৰপৰা তিনি কিলোমিটাৰ নিলগত, তাৰ পাঠশালা স্কুলত সেই শিবিৰ পতা হৈছে। তাত গৈ আমাৰ ভাল লাগিল, কাৰণ সেই শিবিৰটো মুকলি ঠাইত, পৰিষ্কাৰ-পৰিচ্ছন্ন, তাত আশ্ৰয়প্ৰাৰ্থীৰ সংখ্যাও কম — মহিলা আৰু শিশুৱেই সৰহ সংখ্যক, পুৰুষৰ সংখ্যা নগণ্য। আমি যোৱাৰ দিনা তাত শৰণাৰ্থী আছিল ১০৫ গৰাকী, এটি ৰুগ্ন কেঁচুৱা আৰু হাতত বেণ্ডেজ বন্ধা এটা ৮/৯ বছৰমান ল'ৰাৰ বাহিৰে তাত আৰু কোনো অসুস্থ অধিবাসী লগ নাপালোঁ, নলবাৰীৰ দৰে পায়খানাৰ দুৰ্গন্ধও নাই।

'জলখানা'ত ছাত্ৰ-সন্থাৰ অফিচ এটা আছিল, তেওঁলোকেই এই শিবিৰটোৰ ৰক্ষণাবেক্ষণত আছে। তেওঁলোকে আমাক চাহ-তামোল খুৱাই খুব আদৰ-সাদৰ কৰিলে আৰু জনালে যে আমিয়েই প্ৰথম মহিলা দল যি 'জলখানা' শিবিৰ চাবলৈ গৈছোঁ। আমি তাৰ পিছত তাৰ মহিলাসকলৰ লগত কথা পাতিবলৈ ধৰিলোঁ। পখিলা দাস, পৱিত্ৰীবালা দাস, ৰবিবালা দাস, বিলাতী বালা দাস আদিয়ে জনালে যে তেওঁলোক এৰা বামুন্দি, কাৰৈমাৰি ৰিজাৰ্ভ আদি অঞ্চলৰ লোক, ৫ জানুৱাৰি তাৰিখে ৰাতি চাৰি-পাঁচ হাজাৰ বাংলাদেশীয়ে তেওঁলোকক অস্ত্ৰ-শস্ত্ৰ লৈ আক্ৰমণ কৰাত তেওঁলোক ঘৰ এৰি পলাইছে আৰু তাৰ পিছত ইয়াত আশ্ৰয় লৈছে। মই তেওঁলোকৰ গাঁৱৰ মানুহৰ সংখ্যা সোধাত এশ-ডেৰশমান হ'ব পাৰে বুলি ক'লে — তেওঁলোকৰ কিমান হতাহত হৈছে, কিমান ঘৰ-দুৱাৰ জ্বলাইছে আদি প্ৰশ্ন কৰাত তেওঁলোকে জনালে যে বাংলাদেশীসকলে তেওঁলোকক অস্ত্ৰেৰে আক্ৰমণ কৰা নাই, কেৱল ডিঙিবোৰ টিপি ধৰি ভয় খুৱাইছিল, ঘৰ জ্বলাইছে এটা। তাৰ পিছত অৱশ্যে হাতত কাপোৰ বন্ধা ল'ৰাজনক কোনোবা এজনে আগুৱাই আনি আমাক দেখুৱাই ক'লে যে কাঁচি হাতত লৈ থকা সেই ল'ৰাটোৰ হাতৰপৰা এজন বাংলাদেশীয়ে কাঁচিখন টানি নিয়াত তাৰ হাতখন কাটিলে। আমি আগতেই ঠিক কৰিছিলোঁ যে শিবিৰত লগ পোৱা শৰণাৰ্থীসকলৰ গাঁওবোৰলৈ গৈ যথাসম্ভৱ ক্ষয়-ক্ষতিৰ বুজ ল'ম — সেই উদ্দেশ্যেৰেই ধমধমা, ক্ষুদিয়া আদি গাঁওবোৰৰ মাজেৰে আহোঁতে তাত সোমাই ন-অসমীয়া লোকসকলৰ পুৰি নিঃশেষ হৈ যোৱা ঘৰ-দুৱাৰবোৰ চাই আহিছিলোঁ। গতিকে এতিয়া আমি তাত থকা ছাত্ৰ-সন্থাৰ ল'ৰাকেইজনক সুধিলোঁ — অসমীয়া ক্ষতিগ্ৰস্ত গাঁওবোৰৰ নামবোৰ ক'লে আমি তালৈ যাব খোজোঁ। কিন্তু তেওঁলোকে তেনে বিশেষ গাঁৱৰ খবৰ দিব নোৱাৰাত তেনে অঞ্চললৈ যোৱাৰ উপায় নোহোৱা হ'ল। তেওঁলোকে এই কথাও ক'লে যে ওচৰত থকা আৰু এটা অসমীয়াৰ শিবিৰ এতিয়া ভাঙি দিয়া হৈছে। বিলাতী বালা দাসে কোৱাৰ দৰে এটা মাত্ৰ ঘৰ পোৱা কাৰৈমাৰি অঞ্চললৈ যাব নুখুজিলোঁ, গতিকে আমি এইবাৰ 'জলখানা' শিবিৰ এৰি বেলশৰ অভিমুখে যাত্ৰা কৰিলোঁ। বাতৰি কাকতৰ মতে বেলশৰতো মিলিটাৰী, চি আৰ পিৰ অত্যাচাৰ খুব হৈছে। প্ৰসংগক্ৰমে উল্লেখযোগ্য যে আমাৰ লগত যোৱা পুলিচ দুজনক আৰু যিখন টেক্সিত গৈছিলোঁ, তাৰ ড্ৰাইভাৰ আৰু হেণ্ডিমেনকো কৈছিলোঁ আমাৰ অসমীয়া ৰাইজ উপদ্ৰুত হোৱা অঞ্চলবোৰলৈ আমাক লৈ যাবলৈ, সেই টেক্সিখন লৈ আমাৰ এটা সুবিধা হৈছিল এয়ে যে সেইখন ইমান দিনে ছাত্ৰ সন্থাই অধিগ্ৰহণ কৰি চলাই আছিল — গতিকে কথা চহকী হেণ্ডিমেনজনকো কৈছিলোঁ, অসমীয়া মানুহ অত্যাচাৰীত হোৱা অঞ্চললৈ আমাক যেন বাট দেখুৱাই লৈ যায়।

বেলশৰত আমি এঘৰ মানুহৰ ঘৰত সোমালোঁ, তেওঁলোকৰ ল'ৰাজন সেই অঞ্চলৰ ছাত্ৰ সন্থাৰ নেতা। তেওঁলোকে ক'লে, তেওঁলোকৰ তাত চি আৰ পি, মিলিটাৰীৰ কোনো অত্যাচাৰ হোৱা নাই, তিৰোতাৰ ওপৰতো অত্যাচাৰ হোৱা নাই, কেৱল এই কথা শুনিছে যে কুমাৰীকাটা, খখৰিশাল আদিৰ পিনে কিছু অত্যাচাৰ হৈছে। বেলশৰত একো সম্ভেদ নাপাই, 'জলখানা'ৰ শিবিৰৰ ইমান প্ৰচাৰ পিছতো অত্যাচাৰিত লোকৰ সম্ভেদ নাপায় আমাৰ বাতৰি কাকতৰ খবৰ ওপৰত আৰু বেছি নিৰ্ভৰ কৰিবৰ মন নগ'ল। চাৰিওপিনে ইমান ঘূৰিলোঁ, ক'তো অসমীয়া মানুহৰ ঘৰ জ্বলাৰ চিন দেখা নাপালোঁ, গতিকে ভাবিলোঁ যে মৰীচিকাৰ পিছত দৌৰাৰ দৰে কাম আৰু নকৰোঁ। ড্ৰাইভাৰেও ক'লে খখৰিশাল আদি বৰ ভিতৰুৱা ঠাই, তেওঁলোকৰ পলম হৈ যাব, গতিকে আমি মুকালমুৱালৈ যাব খুজিলে আন ঠাইলৈ যাব নোৱাৰোঁ।

মুকালমুৱালৈ যোৱাৰ মোৰ বহুত দিনৰ ইচ্ছা আছিল। এবাৰ আমাৰ 'নীলাচল' কাকতৰ সম্পাদক মুনীন্দ্ৰ নাৰায়ণ দত্তবৰুৱাই সেই অঞ্চল ঘূৰি আহি তাৰ দুৰ্ভিক্ষত আক্ৰান্ত জনসাধাৰণৰ কথা দুটা সংখ্যা 'নীলাচল'ত ফটোৰে সৈতে প্ৰকাশ কৰিছিল আৰু তাৰ ৰাইজৰ চৰম দাৰিদ্ৰৰ কথা মোক অতি দুখেৰে সৈতে বৰ্ণাইছিল। তেতিয়াও এবাৰ সাহায্য লৈ আমাৰ যোৱাৰ কথা আছিল যদিও কাৰ্যতঃ পৰিণত হোৱা নাছিল, গতিকে এইবাৰ এই সুযোগটো এৰাৰ ইচ্ছা নগ'ল। তদুপৰি গুৱাহাটীতে এটা খবৰ বহুকেইগৰাকী সাংবাদিক বন্ধুৰ মুখত শুনিছিলোঁ যে মুকালমুৱাত অতি বেছি সন্ত্ৰাসৰ ৰাজত্ব চলিছিল।

মুকালমুৱালৈ যোৱাৰ পথত এখন আধাপোৰা দলং পালোঁ, পুলিচ এজনে ক'লে যে মুকালমুৱাত অত্যাচাৰ চলোৱা লোকবোৰে তেনেকৈ দলং পুৰি দিছে যাতে পুলিচ, ডাক্তৰ বা জুই নুমুৱা গাড়ী সাহায্যৰ বাবে উপদ্ৰুত অঞ্চললৈ যাব নোৱাৰে। ইয়াৰ পিছত বাটৰ দাঁতিত পুন

আৰম্ভ হ'ল পোৰা ঘৰৰ দৃশ্য — মুকালমুৱা অঞ্চলৰে হেণ্ডিমেনজনে ক'লে যে সেইবোৰ বেছিভাগ পমুৱা মুচলমানৰ ঘৰ আছিল। যি হওক, অৱশেষত আমি গৈ ৰঘুনাথ চৌধাৰী উচ্চতৰ মাধ্যমিক স্কুলখন পালোঁ (য'ত চৰকাৰী আশ্ৰয় শিবিৰ পতা হৈছিল)। তাত তেতিয়া ৫০০ জন লোক আছিল — কুটনিকুছি, আত্তাগাঁও, লাৰকুছি, বৈঠাভাঙা আদি গাঁৱৰ লোক তেওঁলোক। মীৰ হুছেইন নামৰ এজন ডেকাই জনালে যে তেওঁলোকৰ গাঁৱত তেওঁলোকে লাচ পাইছে ২৪ টা, সন্ধানহীন হৈছে ৩০ জন। তদুপৰি দহ-বাৰজন জখম হৈছে। তেওঁৰ দেউতাক আবেদ আলী আৰু মাক, ককায়েক আৰু বৌয়েক আৰু এজন ভতিজাকক হত্যা কৰা হৈছে, এজন ভতিজাক আহত অৱস্থাত হস্পিতালত আছে। মীৰ হুছেইনৰ মতে তেওঁলোক দেশ বিভাজনৰ পিছত অসমলৈ আহিছে, তেওঁৰ অসমত জন্ম আৰু অসমীয়া মাধ্যমত তেওঁলোকৰ শিক্ষা লোৱাবোৰে লৈছে। তেওঁ ক'লে যে তেওঁলোকৰ মানুহবোৰ ঘাইকৈ খেতিয়ক, সাত জানুৱাৰিৰ দিনা চাৰিওপিনৰপৰা দলে দলে অসমীয়া মানুহ আহি তেওঁলোকক বেৰি-কুৰি লৈ মৰা-কটা কৰিছে, ঘৰ-দুৱাৰ জ্বলাইছে, লুট-পাট কৰিছে। শিশু-নাৰী, গৰ্ভৱতী তিৰোতা কাকো ৰেহাই দিয়া হোৱা নাই, যাকে য'তে পাইছে নাৰকীয়ভাৱে হত্যা কৰা হৈছে। মুকালমুৱালৈ শিবিৰত আমি দুই-এজন সামান্যধৰণে আহত লোক দেখিলোঁ কিন্তু সাংঘাতিক দৃশ্য দেখিলোঁ শেষত, আমাৰ ভিতৰলৈ লৈ যোৱা হ'ল আৰু নিম্নাংগ সম্পূৰ্ণভাৱে পোৰা এটা তিনিমহীয়া কেঁচুৱা দেখুৱালে। যন্ত্ৰণাত কুঁ-কুঁৱাই চিঞৰি থকা কেঁচুৱাৰ মাক-বাপেকক জুইত নিক্ষেপ কৰাৰ পিছত কোনোবাই হোনো সেই আধাপোৰা কেঁচুৱাটোক উদ্ধাৰ কৰি আনিছে।

মধ্যবিত্তৰ মোটামুটি আৰামপ্ৰদ নিৰাপত্তা ভৰা একধৰণৰ সুৰক্ষিত গণ্ডীৰ ভিতৰত আবদ্ধ জীৱন কটোৱা মই এইবোৰ কি নৰকলীলা দেখিলোঁ, কি পৈশাচিক ধ্বংসযজ্ঞৰ অৱশেষৰ সাক্ষী হ'বলৈ আহিলোঁ! অসমৰপৰা প্ৰত্যেকজন বিদেশী নাগৰিকক বহিষ্কাৰ কৰিব লাগিব — এই দাবীৰ বিৰুদ্ধাচৰণ কৰা কোনো অসমীয়া নাই, কিন্তু সেই আন্দোলনৰ ফলত যদি এনেধৰণৰ কাৰ্য সংঘটিত হ'ব লগা হয়, আন্দোলন পৰিচালনা কৰা নেতাসকলে যদি সুদক্ষতাৰে সঠিক পথত ইয়াক আগুৱাই নিব নোৱাৰে তেন্তে এই আন্দোলনৰ সুযোগ লৈ দুষ্কৃতিকাৰীয়ে সংঘটিত কৰা সকলো ঘটনাৰে দায়িত্ব তেওঁলোকে মূৰ পাতি ল'বই লাগিব, তাৰপৰা তেওঁলোকৰ নিষ্কৃতি নহ'ব। আজি যিবোৰ ঘটনা ঘটিল তাৰ সুদূৰপ্ৰসাৰী তাৎপৰ্যয়ো মোক শিয়ঁৰাই তুলিলে। নিজৰ দেশ স্ব-ইচ্ছাই ত্যাগ কৰি আহি, অসমভূমিকে নিজৰ স্বদেশ বুলি অসমীয়া ভাষা-সংস্কৃতিক গ্ৰহণ কৰি সুখে-সন্তোষে বছৰ বছৰ জুৰি ইয়াত কাল কটোৱা বুলি অসমীয়া লোকসকলক যদি আমি বাতৰি কাকতবোৰে বহুলভাৱে প্ৰচাৰ কৰা তথাকথিত 'বাংলাদেশী' বুলি ধৰি লৈ নিধন যজ্ঞ আৰম্ভ কৰি দিওঁ তেওঁলোকৰ মনত এই ভয়ংকৰ সন্দেহ, ভীতি আৰু অসূয়াৰ বীজ ৰোপিত হৈ নাযাবনে যে আমি অসমীয়াই কোনো দিনে কোনো বহিৰাগতক আপোন কৰি ল'ব নোৱাৰোঁ? আমি খিলঞ্জীয়া অসমীয়াই বহু বছৰ থকা লোককো কোনো নিৰাপত্তা দিব নোৱাৰোঁ? এইদৰেই এইসকল লোকৰ আমি আনুগত্য হেৰুৱাবলৈ ওলাইছোঁ। পমুৱা মুচলমানসকলে আমাৰ অসমক আই বুলি মাতিব খোজা কণ্ঠ ৰুদ্ধ কৰি পেলালোঁ, ছিন্নমূল হৈ অহা হিন্দু বঙালীয়ে গাঁৱে-ভূঞে 'জয় আই অসম' বুলিব খোজা কণ্ঠ আমি ৰুদ্ধ কৰি পেলালোঁ। দেশপ্ৰেমৰ আৱেগত মতলীয়া হৈ আমি ই কি ভয়ংকৰ ভুল কৰি পেলালোঁ বাৰু?

যোৱা কেইমাহমান আগৰ ঘটনাবোৰলৈ মনটো ঘূৰি গ'ল। আমি এনেধৰণৰ ভয়ংকৰ সম্ভাৱনা কিছুমানৰ কথা ভাবিয়ে সতৰ্কবাণী হিচাপে আলোচনী, বাতৰি কাকত আদিলৈ গল্প, প্ৰবন্ধ, চিঠি-পত্ৰ পঠাইছিলোঁ। কিন্তু সেইবোৰ দেশদ্ৰোহীৰ আচৰণ বুলিয়েই বোধহয় কোনো সম্পাদকেই প্ৰকাশ নকৰিলে।

জৰুৰী অৱস্থাৰ সময়তো মোৰ চিন্তাৰ আৰু প্ৰকাশৰ যি স্বাধীনতা আছিল, সেই কালছোৱাত তাকো নোহোৱা হ'ল। এনেধৰণৰ মত প্ৰকাশ কৰা বাবেও বহুতে আমাক এঘৰীয়াৰ দৰে কৰি থ'লে। সৰুৰেপৰা অসমীয়া ভাষা-সাহিত্যৰ সাধনা কৰি, ল'ৰাহঁতকো নানা লেখা-মেলাৰ উৎসাহ দি, অলপীয়া আৰ্জনৰ পইচাৰে অসমীয়া কাকত-আলোচনী-কিতাপ কিনা আমাৰ দৰে বহুতো লোকৰ জীৱনত এখনো অসমীয়া কিতাপ নিকিনা বা ল'ৰা-ছোৱালীক অসমীয়া আখৰ নিচিনাকৈ ৰখা অসমীয়া বহু দেশপ্ৰেমিক ৰাইজৰ আগত আমি দেশদ্ৰোহী বুলি অভিযুক্ত হৈ ৰ'লোঁ!

মুকালমুৱাৰপৰা ওভতাৰ পথত হাজাৰ চিন্তাৰ ভিৰে মনত থৌকিবাথৌ লগাই আহিছিল — তাৰ মাজে মাজে চকুৰ আগত ভাহি উঠে অৰ্ধদগ্ধ শিশুটি, বাজি উঠে মীৰ হুছেইনৰ কৰুণ মাত— 'বাইদেউ আমাৰ পৰিয়ালটোক প্ৰায় শেষ কৰি পেলালে....।' বাংলাদেশী! কাগজবোৰত লিখা হাজাৰ হাজাৰ বাংলাদেশীক কোন সাংবাদিকে চিনাক্তকৰণ কৰি সংবাদ পঠায়, কেনেকৈ গম পাই যে হাজাৰ হাজাৰ বাংলাদেশীয়ে পংগপালৰ দৰে জাকে জাকে আহি অসমভুমিত অবৈধভাৱে প্ৰৱেশ কৰি অসমীয়া লোকসকলৰ ওপৰত অত্যাচাৰ চলাই আছে? নিগ্ৰো বা বগা চাহাব হ'লে বাৰু বুজি পালোঁহেতেন গাৰ ছাল দেখিয়েই, কিন্তু আমাৰ অসমীয়াৰ লগত চেহেৰাগত বা পোছাকগত পাৰ্থক্য নথকা মানুহবোৰক এই সাংবাদিকসকলে কোনটো তৃতীয় নয়নেৰে চিনাক্তকৰণ কৰে বাৰু? কি ভয়ংকৰ কথা, প্ৰচাৰ মাধ্যমে যে কেনেকৈ এখন ৰাজ্যৰ মানুহৰ মনত বাংলাদেশীৰ বিভীষিকা জগাই তেওঁলোকক উন্মত্ত কৰি পেলালে!

মোৰ মনটো অদ্ভুতভাৱে সেমেকি গৈছিল—মোৰ এনেকি অপাৰ কৰুণা জাগিছিল উন্মাদ হৈ পৰা, গাত দেও লম্ভা নলবাৰী অঞ্চলৰ সেই পাপী মানুহবোৰলৈও। পাপক ঘিণ কৰিবা, পাপীক ঘিণ নকৰিবা — বাইবেলৰ সেই আপ্তবাক্যষাৰ মনে-প্ৰাণে গ্ৰহণ কৰিব পাৰোঁ নে নাই নাজানো, কিন্তু এই নৰমেধ

যজ্ঞকাৰী মানুহবোৰৰ প্ৰতি মোৰ যি কৰুণা জাগিল সেই কৰুণা হ'ল হাজাৰ দোষত দোষী হ'লেও আপোন মানুহে লাভ কৰা কৰুণা। এই মানুহবোৰ মোৰ কিমান আপোন, এই মানুহবোৰ মোৰ কিমান চিনাকি—সেই কোনোবা ল'ৰালিতে এওঁলোকৰ একো একোজনক চিনি পাইছিলোঁ আৰু হৃদয়ত সাঁচি ৰখা সেই দৰিদ্ৰ আৰু অজ্ঞ মানুহবোৰৰ একো একোটা ছবি মোৰ পৰৱৰ্তী কিতাপবোৰত ফুটাই তুলিবলৈ যত্নপৰ হৈছিলোঁ। এওঁলোকৰ মানসিক অৱস্থাটো যেন মই অলপ অলপ বুজি পাওঁ—ক্ৰমবৰ্ধমান জনসংখ্যা, ভূমিৰ নাটনি, হাজাৰ-বিজাৰ অৰ্ধশিক্ষিত নিবনুৱা গাঁৱলীয়া ডেকা, অসীম দাৰিদ্ৰ্য, ভৱিষ্যতৰ আশাৰ ছবি লুপ্ত.....এনে এক সমস্যা জৰ্জৰিত জনগণ নানা প্ৰৰোচনা আৰু লোভৰ দ্যুতি দেখি হঠাৎ যে উন্মাদ হৈ যাব পাৰে তাত কি আচৰিত মানিবলগীয়া কথা আছে? কিন্তু হায়, তেওঁলোকে নাজানিছিল যে যিবোৰ মানুহক কাটি-মাৰি খাস্তাং কৰি গৃহচ্যুত কৰি সেই ভূমি বা সম্পত্তি পোৱাৰ অলীক স্বপ্ন দেখিছিল, সেই মানুহবোৰক পুনৰ্সংস্থাপন কৰিবলৈ যাওঁতে (মানসিক পুনৰ্সংস্থাপন যে কোন সুদূৰ ভৱিষ্যতত হ'ব তাৰ কথা বাৰু এৰিছোঁৱেই) অসম চৰকাৰৰ যি লাখ লাখ টকা খৰচ হ'ব তাৰ বোজা যে তেওঁলোকেও বহন কৰিব লাগিব। তেওঁলোকে বাৰু এই কথাটোও কেতিয়াবা ভাবি চাইছেনে যে আমাৰ যি চৰকাৰ, যি সমাজ ব্যৱস্থা—তাৰ ফলত লাখ লাখ বিদেশী নাগৰিকক অসমভূমিৰপৰা আঁতৰালেও সেই মাটি-সম্পত্তিৰ ভাগ আমাৰ দৰিদ্ৰ জনগণে নাপাবও পাৰে?

নলবাৰী পাবলৈ প্ৰায় দুই কিলোমিটাৰ বাকী, বাটৰ দাঁতিত দেখিলোঁ মেডিকেল কলেজৰ ছাত্ৰসকলৰ বাছখন ৰৈ আছে। (এওঁলোকে উত্তৰ কামৰূপ ভ্ৰমণ কৰা খবৰ পিছত ১৯ জানুৱাৰিৰ ট্ৰিবিউনত প্ৰকাশ হৈছে) মই যেন ঘৰৰ ল'ৰাহে লগ পালোঁ এনেকৈ টেক্সি ৰখাই বাছখনৰ পিনে আগবাঢ়ি গ'লোঁ। মোৰ বৰপুত্ৰই এইবাৰ বি এছ চি দিব—হয়তো এওঁলোকৰ মাজতে কটনত একেলগে পঢ়া তাৰ কোনো বন্ধুও আছে।

ল'ৰাবোৰৰ লগত ইটো-সিটো কথা পাতি ক'লোঁ যে আমি মুকালমুৱাৰপৰা উভতিছোঁ, তেওঁলোকে জনালে যে তেওঁলোক নগ'ল কাৰণ নলবাৰীৰ এছ ডি অ'ই যাব নিদিলে। মই অলপ আচৰিত হ'লোঁ—নাহেৰবাৰীৰ আৰু ৰাঙাফালীৰ চৰকাৰী শিবিৰ আমি দেখা নাই, কিন্তু নলবাৰীৰ আৰু মুকালমুৱাৰ দেখাৰ পিছত বুজিছিলোঁ মুকালমুৱাতেই বেছি সাহায্যৰ দৰকাৰ। যি হওক, মই তেতিয়া সুধিছিলোঁ তেওঁলোক নলবাৰীৰ শিবিৰ দুটালৈ গৈছিল নে নাই। অতি সাধাৰণভাৱে সোধা প্ৰশ্ন এটা—সুধিব লাগে বাবেই যেন সুধিছিলোঁ। উত্তৰত তেওঁলোকে ক'লে যে সেই বাংলাদেশীৰ শিবিৰ দুটাত সাহায্য দিবলৈ যোৱাৰ তেওঁলোকৰ কোনো গৰজ পৰা নাই। শুনাৰ লগে লগে মই ন্যায়সংগত খঙেৰে কৈ উঠিলোঁ—'তোমালোকতো ডাক্তৰ, তোমালোকৰ প্ৰতি আমাৰ বৰ শ্ৰদ্ধা, কাৰণ আৰ্ত মানৱক সেৱা কৰাই তোমালোকৰ ধৰ্ম, তোমালোকৰ মানুহৰ বাছ-বিচাৰ থকাটো উচিত নহয়। তদুপৰি নলবাৰীৰ শিবিৰ দুটাততো বাংলাদেশী নাই, আছে অসমীয়া হৈ পৰা বঙালী লোক। এনে অপপ্ৰচাৰে বৰ বেয়া কাণ্ড কৰি আছে। আজিয়ে মই এই কথা এছ ডি অ'ক ক'ম আৰু শংকৰদয়াল শৰ্মাকো ব্যক্তিগতভাৱে জনাম।'

এইখিনিয়ে কৈছিলোঁ। কিন্তু ভিতৰি ভিতৰি মোৰ মূৰত জুই জ্বলি গৈছিল, আমি কি মানুহ—আমিয়েই ন-অসমীয়াসকলক আশ্ৰয়চ্যুত কৰিলোঁ, আঘাত কৰিলোঁ এতিয়া ক'ত অনুতপ্ত হ'ম, পাপৰ প্ৰায়শ্চিত্ত কৰিম আৰু দুৰ্গতৰ সেৱা কৰিম, নাই ইমান আঘাত দিয়া মানুহবোৰক এতিয়াও বাংলাদেশী বুলি অপবাদ দি দিয়ে। আমি আমাৰ সকলো মানৱতাক জলাঞ্জলি দি অসমী আইকো ভালপোৱা দেখুৱাই থাকিম। আমাৰ এনে বিবেকৰহিত স্বাৰ্থান্ধ ভালপোৱা অসমী আয়ে সঁচায়ে গ্ৰহণ কৰিছেনে?

ইয়াৰ পিছত আমি গুৱাহাটীগামী ষ্টেট বাছত উঠি বহিলোঁ আৰু সেই জুনিয়ৰ ডাক্তৰৰ আছুৰ সন্থাৰ এটা ছাত্ৰৰ জুমে আহি মোক ঘেৰাও কৰি নানা ককৰ্থনা আৰু কুবাক্যৰে অন্তৰ বিদ্ধ কৰি পেলালে। শেষত সেই বাছ ভৰ্তি মানুহবোৰৰ আগতে মোৰ পুত্ৰৰ বয়সীয়া ল'ৰাবোৰৰ এজনে এনে এটা অপমানসূচক বাক্যবাণ নিক্ষেপ কৰিলে যে প্ৰায় স্তব্ধ হৈ বহি থকা মই মানুহজনীৰ চকুলো বাহিৰ কৰি দিলে।

১৮ তাৰিখে গুৱাহাটীৰ জজ খেলপথাৰতো ড° নিৰ্মলপ্ৰভা বৰদলৈৰ নেতৃত্বত যি নাৰী নিৰ্যাতন দিৱস অনুষ্ঠিত হৈছিল তাতো হেনো এই ছাত্ৰসকলৰ নেতাই সমবেত ৰাইজৰ আগত আমাৰ স্বৰূপ উদ্‌ঘাটন কৰি সকলোৰে ধিক্কাৰৰ পাত্ৰ কৰি তুলিলে। সেই বাতৰি শুনি মই মনতে কেৱল প্ৰহসনৰ কথা ভাবিছোঁ—আগদিনা নলবাৰীত যি দুগৰাকী নাৰীক বাছভৰ্তি মানুহৰ আগত পুৰুষৰ প্ৰতিনিধি এজনে মানসিক নিৰ্যাতন কৰিলে, পিছদিনা সেইসকলে পুনৰ সেই দুগৰাকীৰ নিৰ্যাতন পৰ্বৰ পুনৰাবৃত্তি কৰিলে। হায়, আমাৰ ধৰ্ষিতা নাৰীৰ অপমানত ক্ৰোধোন্মত্ত হৈ উঠা নতুন পুৰুষৰ দল।

তাৰ পিছৰেপৰা নানা নতুন ঘটনাপ্ৰবাহে মোৰ বিযাদৰ হাঁহিটো স্থায়ী কৰি ৰাখিছে—নলবাৰীৰ বহুসংখ্যক নাৰীৰ নিৰ্যাতনত আমি নীৰৱ হৈ ৰ'লোঁ আৰু কেইগৰাকীমানৰ নিৰ্যাতনতহে ক্ৰোধত পাগলপ্ৰায় হৈ পৰিলোঁ। ভাৰতবৰ্ষৰ নাৰীৰ নানা নিৰ্যাতনৰ কাহিনী 'সাপ্তাহিক নীলাচল'ৰ পাতত মই বহুতবাৰ লেখিছোঁ। এক নিৰ্মম সত্য এয়ে যে আমাৰ পুৰুষপ্ৰধান সমাজত নাৰী নিৰ্যাতনৰ প্ৰধান হোতা হ'ল পুৰুষসকলেই। নলবাৰী অঞ্চলত মিলিটাৰী বা চি আৰ পি-ৰ নাৰীৰ ওপৰত অত্যাচাৰৰ বাবে পৰোক্ষভাৱে দায়ী তেওঁলোকৰ অভিভাৱকসকলেই—কাৰণ তেওঁলোকৰ অপকৰ্মৰ বাবে মিলিটাৰীক সেই গ্ৰামাঞ্চলবোৰলৈ আহ্বান কৰি আনিব লগা হ'ল। যি হওক, গাঁৱৰ এই ধৰ্ষিতা গাভৰুসকলক সিদিনাৰ ৰাজহুৱা সভাত সতী আখ্যা দিয়া হৈছে। মই আমাৰ নতুন পুৰুষসকলক আহ্বান কৰিলোঁ — "এই সতীসকলক তেওঁলোকৰ কেইজনমানে জীৱনসংগিনী হিচাপে গ্ৰহণ কৰি সমাজচ্যুত হ'বলগীয়া হোৱা দুৰ্ভাগিনীসকলৰ প্ৰতি উথলি উঠা তেওঁলোকৰ মমতা আৰু বেথাক আন্তৰিক বুলি পৰিচয় দিয়ক।" ◗

সাক্ষাৎকাৰ

ড° দেৱপ্ৰসাদ প্ৰসাদ বৰুৱাৰ সৈতে কথোপকথন

? অসম আন্দোলনৰ সময়ত যিকেইজন ব্যক্তি অতি ঘনিষ্ঠভাৱে জড়িত আছিল, তাৰে ভিতৰত আপোনাৰ নামো সোঁৱৰণ কৰা হয়। ১৯৫০ৰ the Immigrants (Expulsion from Assam) Act আৰু ১৯৬৩ৰ The Foreigners (Restricted Areas) Orderৰ দৰে আইন থকা পিছতো এইদৰে আন্দোলন কৰাতকৈ আপোনালোকে এটা pressure group সৃষ্টি নকৰিলে কিয়?

ঃ আচলতে এই আইনবোৰ কোনে কাৰ্যকৰী কোনে কৰিব লাগিছিল? শাসনত থকা বিলাকে। তেওঁলোকে সেই দায়িত্ব পালন কৰা নাছিল। নিৰ্বাচনত জিকাটোহে তেওঁলোকৰ দায়িত্ব আছিল। দায়িত্ব পালন চৰকাৰেও কৰা নাছিল, বিৰোধী দলেও কৰা নাছিল। সেইকাৰণে অসম আন্দোলন হ'ল এনেকুৱা আন্দোলন যি ৰাজনৈতিক দলৰ পৰিসৰৰ বাহিৰত হোৱা আন্দোলন। ইয়াক নেতৃত্ব দিছিল সদৌ অসম ছাত্ৰ সন্থাই। আছুৰ উদ্যোগতেই সদৌ অসম গণ সংগ্ৰাম পৰিষদো গঠন হৈছিল।

? সদৌ অসম ছাত্ৰ সন্থাই সংবিধানৰ গণ্ডীৰ ভিতৰতেই এই সমস্যা সমাধানৰ বাবে কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰক এখন স্মাৰক-পত্ৰ দিছিল। তাত তেওঁলোকে ১৯৫০ আৰু ১৯৬৩ৰ এই আইন দুখনৰ কথা উল্লেখ কৰিছিলনে?

ঃ এই স্মাৰক-পত্ৰ দিছিল ২ ফেব্ৰুৱাৰি, ১৯৮০ত। নিৰ্দিষ্টভাৱে উল্লেখিত নাছিল। কিন্তু মূল কথাবিলাক আছিল; নহ'লেনো অকল বিদেশী খেদা আন্দোলন বুলি কেনেকৈ ক'ব?

? বহিৰাগত শব্দটিৰ ঠাইত অবৈধ বিদেশী শব্দটি ব্যৱহাৰ হোৱাৰ কাৰণ কি আছিল?

ঃ বহিৰাগত বুলি ক'লে confused হোৱাৰ সম্ভাৱনা বেছি। সেইবাবে বিদেশী নাগৰিক আন্দোলন বোলা হৈছিল। মই কৈছিলোঁ — 'Save Assam today to save India tomorrow.'

? ১৯৭১ চনতেই আলফাৰ মুখ্য উপদেষ্টা ভীমকান্ত বুঢ়াগোহাঁই আৰু নিত্য হাজৰিকাই গঠন কৰা এটা সংগঠন জৰিয়তে বহিৰাগত খেদোৱাৰ এটা Proposal দিছিল। কোন সময়ৰপৰা অসম আন্দোলনৰ নেতৃবৰ্গই বহিৰাগত শব্দটিৰ ঠাইত বিদেশী শব্দটো ব্যৱহাৰ কৰে?

ঃ অসম আন্দোলনৰ নেতৃত্বই যেতিয়া সংগঠিত আন্দোলনৰ ৰূপ ধাৰণ কৰিলে আৰু সদৌ অসম গণ সংগ্ৰাম পৰিষদ গঠন হ'ল, তেতিয়াৰেপৰা এওঁলোকৰ আন্দোলনৰ যিটো প্ৰচাৰ আৰু নীতি তেওঁলোকে তাত বিদেশী নাগৰিক কথাটো ব্যৱহাৰ কৰিছিল। মুক্ত সীমাৰ কাৰণে ১৯৫০ৰ পৰা এই সোঁত বৈ আছে। পূৰ্বৰ ঘটনাৱালীয়ে প্ৰমাণ কৰে যে অসমীয়া জাতিসত্তা বিপদত পৰিছে। গোলাম চাহাবে ১৯৩১ৰ ৰিপৰ্টত লিখিছিল — 'মৈমনসিঙৰপৰা যি সোঁত বৈছে, এদিন হয়তো শিৱসাগৰতহে অসমীয়াৰ অস্বিত্ব থাকিব।'

? জনসাধাৰণে আপোনাক জানে এজন বাওঁপন্থী চিন্তাবিদ হিচাপে। কিন্তু তথাপিও আপুনি এজন অসম আন্দোলনৰ মাৰ্গদৰ্শী নেতা সংস্থাগত বিৰোধিতাৰপৰা আঁতৰি হোৱা এই পৰিৱৰ্তনক আপুনি আপোনাৰ আদৰ্শৰ সংশোধন বুলি ভাবে নে জাতীয় প্ৰয়োজনীয় চেতনা বুলি ভাবে?

ঃ মোৰ আদৰ্শৰ কোনো পৰিৱৰ্তন হোৱা বুলি মই নাভাবোঁ। দলীয় ৰাজনীতিত মই নাই। অৱশ্যে ১৯৪৭ৰ পৰা ১৯৬৪লৈ আছিলোঁ। C. P. I.ত। ১৯৪৬ত C. P. I. বিভক্ত হ'ল। C. P. M. হ'ল। মই কাকো বন্ধু বুলি কাকো শত্ৰু বুলি জ্ঞান নকৰিলোঁ। ১৯৬৪ৰ পাছৰপৰা মই কোনো ৰাজনৈতিক দলৰ সদস্য নহয়। কাৰণ মই ভাবোঁ দলীয় ৰাজনীতি নকৰিলেও মানুহে জনগণৰ স্বাৰ্থত ৰাজনীতি কৰিব পাৰে। আদৰ্শৰ কথা ক'বলৈ গ'লে মানৱতাৰ ক্ষেত্ৰত মই কাৰ্লমাৰ্ক্স আৰু মহাত্মাৰ আদৰ্শক স্বীকাৰ কৰোঁ। কিন্তু প্ৰণালীবদ্ধভাৱে অৰ্থনৈতিক ক্ষেত্ৰত মহাত্মাতকৈ কাৰ্লমাৰ্ক্সৰ অৱদান বেছি। যদিও মাৰ্ক্সে সমাজবাদৰ কথা কৈছিল, লগতে কৈছিল — "ব্যক্তিৰ মুক্ত বিকাশ হ'লে সমাজৰ বিকাশ হ'ব।" সৰ্বহাৰাৰ প্ৰসংগত তেখেতে কৈছিল — "Nothing to loose but win the whole world." সুস্থ জাতীয়তাবাদ, সুস্থ আঞ্চলিকতাবাদ — এইবিলাক লৈয়েতো আন্তৰ্জাতিকতাবাদ হৈছে। আচলতে সুস্থ জাতীয়তাবাদ আৰু সুস্থ আঞ্চলিকতাবাদৰ কোনো পাৰ্থক্য নাই। গতিকে মই ভাবোঁ যে মোৰ আদৰ্শৰ কোনো পৰিৱৰ্তন হোৱা নাই। United Nations য়েও আঞ্চলিকতাবাদক সমৰ্থন কৰে। ভাৰতৰ স্বাধীনতা সংগ্ৰামেও আঞ্চলিকতাবাদক সমৰ্থন দিছিল।

? অসম আন্দোলন আৰম্ভ হোৱাৰ সময়ত সুস্থ আঞ্চলিকতাবাদ বা সুস্থ জাতীয়তাবাদৰ চৰ্চা হৈছিলনে বাৰু?

Checked